

Sygn. akt II CSK 192/14

POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski

w sprawie z powództwa [...] Przedsiębiorstwa [...] Spółki Akcyjnej w P.
przeciwko K. P.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 listopada 2014 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 11 września 2013 r., sygn. akt X Ga [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 1.800
(jeden tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Pełnomocnik pozwanego K. P. w skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 11 września 2013 r. wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania oparł na przesłankach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W ocenie skarżącego należy wyjaśnić, czy o bezskuteczności egzekucji jako przesłanki powstania odpowiedzialności członka zarządu na podstawie art. 299 k.s.h. przesądza przedwczesne – w jego opinii – umorzenie postępowania egzekucyjnego czy też wykaz majątku dłużnika sporządzony na podstawie art. 913 k.p.c.

We wniosku wskazano także na potrzebę wyjaśnienia, czy wdrożenie przez członków zarządu planu restrukturyzacyjnego, uzyskanie płynności finansowej oraz bieżące regulowanie zaległych zobowiązań spółki pozwala uznać, że wniosek o ogłoszenie upadłości nie został złożony „w odpowiednim czasie”.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przedstawienia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436). W postanowieniu z 23 marca 2012 r., II PK 284/11 (Lex nr 1214575), Sąd

Najwyższy wyjaśnił, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego względnie uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”.

Odwołanie się do przesłanki istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, chociaż budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, względnie, że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć.

Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Trzeba przy tym uwzględnić, że skarga kasacyjna wnoszona jest w konkretnej sprawie, a ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy przy jej rozpoznaniu byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym, czy wątpliwościami prawnymi i pozwalać na ich rozstrzygnięcie.

Przedstawiony przez skarżącego wywód nie spełnia wyżej wskazanych wymagań. Nie zawarto w nim argumentacji jurydycznej popartej wnioskami płynącymi z bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego wypracowanego na gruncie art. 299 k.s.h.

Pomijając niedostatki w uzasadnieniu wniosku, należy zauważyć, że wykładnia językowa art. 299 § 1 k.s.h. niedwuznacznie wskazuje, że zasadniczą przesłanką powstania odpowiedzialności członka zarządu jest bezskuteczność egzekucji prowadzonej przeciwko spółce. Skorzystanie przez wierzyciela z instrumentu przewidzianego w art. 913 k.p.c., mające *nota bene* charakter fakultatywny (*verba legis*: „może”), jest nieistotne z punktu widzenia hipotezy ujętej w art. 299 § 1 k.s.h.

Należy podnieść, że zdarzeniem wyrządzającym szkodę w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. jest takie zaniechanie zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, które doprowadziło do bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2010 r., I CSK 653/09, nie publ.). W niniejszej sprawie ustalono, że postępowania egzekucyjne prowadzone przez powoda zakończyły się prawomocnymi postanowieniami o ich umorzeniu z uwagi na bezskuteczność egzekucji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że prawomocne postanowienie komornika o umorzeniu egzekucji jest dokumentem urzędowym (art. 244 k.p.c.), z którym łączy się domniemanie bezskuteczności egzekucji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2006 r., I UK 153/06, OSNP 2008, nr 1-2, poz. 22). Domniemanie to jest wzruszalne i może być obalone przez przeprowadzenie dowodu przeciwności. Skoro skarżący twierdził, że umorzenie postępowania miało – w jego ocenie – charakter przedwczesny, to rzeczą pozwanego było wykazanie, że w dacie wydania postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego istniał majątek spółki, z którego można było zaspokoić wierzycieli.

Odnosząc się do dalszych twierdzeń zawartych we wniosku, należy wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wyjaśniano, że „czas właściwy” do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości jest przesłanką obiektywną, ustalaną w oparciu o okoliczności faktyczne każdej sprawy. Dla jego określenia nie ma znaczenia subiektywne przekonanie członków zarządu o sytuacji w spółce (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2008 r., II CSK 142/08, nie publ.). Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 marca 2009 r., II CSK 543/08, (nie publ.) „czasem właściwym” w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. jest moment wystąpienia takiej sytuacji, w której jest już wiadomym, że dłużnik nie

będzie w stanie zaspokoić w całości wszystkich swoich wierzycieli. Wszczęcie dopiero wówczas postępowania upadłościowego w istocie wyklucza osiągnięcie celów, którym postępowanie to ma służyć.

W niniejszej sprawie ustalono, że skarżący pełnił funkcję prezesa zarządu w okresie od 18 września 2006 r. do 9 maja 2008 r. Z opinii biegłego wynika zaś, że sytuację spółki w latach 2003-2007 można określić stanem niewypłacalności. Co więcej, biegły stwierdził, że pomimo uzyskania zysku przez spółkę w 2007 r., nadal istniały przesłanki do ogłoszenia upadłości, ponieważ wysokość zobowiązań spółki przekraczała wartość jej majątku. W tej sytuacji należy uznać, że pozytywna ocena sposobu zarządzania spółką przez pozwanego, a także wdrożenie przez niego planu restrukturyzacyjnego były bez znaczenia z punktu widzenia hipotezy ujętej w art. 299 k.s.h.

Skarżący wskazał także, że „wierzyciel nie poniósł wyższej szkody, jaką poniósłby, gdyby wniosek złożono w momencie objęcia funkcji członka zarządu”. Stwierdzenie to nie zostało jednak poparte stosownym uzasadnieniem. Ponadto, w celu wykazania przesłanki egzoneracyjnej, należy dowieść, że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości w czasie właściwym wierzyciel nie poniósł „szkody”, a nie, że nie poniósł „wyższej szkody” (art. 299 § 1 *in fine* k.s.h.).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej na pierwszy rzut oka sprzeczności wyroku z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m. in.: postanowienie SN z dnia 8 marca 2002 r., sygn. akt I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; postanowienie SN z dnia 10 stycznia 2003 r., sygn. akt V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej należy wykazać, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego wyroku uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom, były więc dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (por. m.in. postanowienie SN z dnia 12 grudnia 2000, V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, postanowienie SN z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156). Ponadto, skarżący powinien zawrzeć we wniosku wyodrębniony wywód

prawny wskazujący w czym wyraża się „oczywistość” naruszenia prawa (postanowienie SN z dnia 5 września 2008 r., sygn. akt I CZ 64/08, nie publ.; postanowienie SN z dnia 9 czerwca 2008 r., sygn. akt II UK 37/08, nie publ.; postanowienie SN z dnia 19 grudnia 2001 r., sygn. akt IV CZ 200/01, nie publ.). Sam zarzut naruszenia, nawet oczywistego, określonych przepisów prawa nie jest wystarczający, gdyż nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Mimo bowiem nawet oczywistego naruszenia prawa, wyrok może być prawidłowy (postanowienie SN z dnia 7 grudnia 2011 r., V CSK 113/11, nie publ.). Skarżący nie wykazał, że sąd drugiej instancji dopuścił się oczywistego naruszenia prawa w powyższym rozumieniu oraz że zaskarżony wyrok jest oczywiście wadliwy.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Na wniosek powoda zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną Sąd Najwyższy orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. oraz § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 4 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

[aw]